

Степаненко О. І.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу
*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ, ЇЇ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПОБУДОВА

Узагальнення облікової інформації у фінансовій звітності малого підприємства є завершальною стадією облікового процесу. В даній звітності наводиться дані про майновий стан суб'єкта господарювання та результати його діяльності. Фінансова звітність малого підприємства складається з Балансу (форма 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма 2-м). Зміст, форма та порядок формування показників зазначених форм звітності регламентується НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [1].

Баланс є зовнішнім відображенням тієї господарської єдності, яка властива кожному підприємству. Діяльність підприємства є багатогранною, складною й динамічною, воно не має постійних зовнішніх меж, які б встановлювали реальні межі його діяльності та визначали її дійсний зміст. Такі реалії змальовує тільки баланс, даючи порівняльну грошову оцінку всім економічним, юридичним та адміністративно-господарським відносинам підприємства на кожную звітну дату. Баланс з особливою чіткістю відображає фінансовий стан господарюючого суб'єкта, показуючи, чиї кошти вкладено в підприємство, як їх розміщено, чи є довгострокові позики, чи забезпечено покриття зобов'язань перед кредиторами. Наявність своєчасних та правильно складених балансів дає можливість кожному керівникові, обмірковуючи всі позитивні та негативні сторони діяльності підприємства, свідомо вести підприємницьку діяльність, шукати внутрішні резерви та втілювати їх в життя. Баланс як звітний документ, має неоціненний практичний зміст. Цим документом підприємство звітує перед

своїм керівництвом, податковими службами, статистичними органами, кредитними установами.

В основу побудови Балансу як складової фінансової звітності малого підприємства покладено класифікацію господарських засобів за їх складом й розміщенням та джерелами формування. Тобто, баланс являє собою таблицю, що складається з двох рівновеликих частин: в одній відображаються засоби за їх складом та розміщенням (нематеріальні активи, основні засоби, запаси, грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість), в іншій – за джерелами формування (власний капітал, довгострокові та поточні зобов'язання). Ліва сторона балансу називається «*Актив*» (від латинського *aktivus* – такий, що діє), права – «*Пасив*» (від латинського *passivus* – пасивний). Це, так звана, горизонтальна форма побудови бухгалтерського балансу, яка використовується в багатьох країнах світу. На рис. 1 наведено структуру Балансу, яка є складовою фінансової звітності малого підприємства.

Актив Балансу містить в собі три розділи, а саме:

- Розділ I. «Необоротні активи» – наводиться інформація про нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, основні засоби, довгострокові біологічні активи та фінансові інвестиції, інші необоротні активи;

- Розділ II. «Оборотні активи» – узагальнює інформацію про запаси, поточні біологічні активи, дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів;

- Розділ III. «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» – наводиться інформація про вартість необоротних активів і груп вибуття, які утримуються для продажу, що визнаються такими у відповідності до норм П(С)БО 27 [2].

Метою складання Балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. Баланс дає можливість визначити склад та структуру майна підприємства, ліквідність та оборотність його активів, наявність власного та позичкового капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості та багато інших

показників. Отримання такої інформації є необхідною умовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а також оцінки ефективності майбутніх інвестицій та пов'язаних з ними ризиків.

Рис. 1. Структура Балансу фінансової звітності малого підприємства у відповідності до норм НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»

Джерело: побудовано за інформацією [1]

Пасив Балансу фінансової звітності малого підприємства містить чотири розділи:

- Розділ I «Власний капітал» – наводиться інформація про зареєстрований (пайовий), резервний, додатковий, неоплачений капітал; нерозподілений прибуток (непокриті збитки);

- Розділ II «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення» – відображається інформація про суми заборгованості підприємства банкам за отриманими від них кредитами, яка

не є поточним зобов'язанням, суми довгострокової заборгованості за зобов'язаннями щодо залучення позичкових коштів, на які нараховуються відсотки та за іншими довгостроковими зобов'язаннями;

– Розділ III «Поточні зобов'язання» – наводиться інформація про короткострокові кредити банків; кредиторська заборгованість за товари (роботи, послуги), розрахунки з бюджетом, зі страхування та оплати праці; доходи майбутніх періодів;

– Розділ IV «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття» – відображається інформація про зобов'язання, які виникають при утриманні та реалізації необоротних активів, що визнають у відповідності до П(С)БО 27 [2].

Другою складовою фінансової звітності малого підприємства є Звіт про фінансові результати (форма 2-м), в якому наводиться інформація про доходи, витрати, прибутки (чи збитки) від діяльності господарюючого суб'єкта за звітний період. Найголовнішим показником даної форми звітності є кінцевий фінансовий результат, який цікавить усіх користувачів облікової інформації та свідчить про результативність здійснення господарської діяльності підприємства незалежно від форми власності. Фінансові результати діяльності не лише визначають сьогоdnішній стан суб'єкта господарювання, а й вказують на його можливості в перспективі.

Звіт про фінансові результати малого підприємства не поділений на розділи, а містить лише загальний перелік статей. В частині отриманих доходів відображаються: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи та інші доходи. В складі понесених витрат зазначається: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні витрати, інші витрати та витрати з податку на прибуток. Також дана форма звітності містить два розрахункових показники: фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток (збиток).

Як показує форма Звіту про фінансові результати її кінцевим показником є *чистий прибуток (збиток)*. Як економічна категорія,

прибуток характеризує фінансові результати господарської діяльності малого підприємства. Прибуток є показником, що найповніше відображає ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. На відміну від стандартної форми «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)», де відокремлюється, як мінімум, чотири види прибутку (валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток до оподаткування, чистий прибуток), у скороченій формі визначається тільки чистий прибуток, який розраховується як різниця між загальною величиною доходів і загальною сумою понесених витрат. Порядок використання прибутку визначає його власник. Переважно прибуток малого підприємства, що підлягає розподілу, використовується на економічний розвиток (фінансування капітальних вкладень та інновацій, поповнення власних оборотних коштів) та соціальні потреби (підготовка і перепідготовка кадрів, матеріальне заохочення, розвиток і утримання соціальної інфраструктури).

З метою підвищення інформативності фінансової звітності малого підприємства, доцільно було б внести такі пропозиції: дозволити суб'єктам малого бізнесу самостійно обирати перелік статей, які наводяться у звітності, адже через особливості діяльності таких підприємств деякі статті є недоречними; зробити обов'язковим послідовне дотримання принципу суттєвості інформації, що поки є неможливим через фіксований перелік статей звітності.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 (в редакції наказу від 24.01.2011 р. № 25). Дата оновлення 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 23.01.2021).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617 (у редакції наказу від 03.10.2007 р. № 1100). Дата оновлення 08.02.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 23.01.2021).